

MINISTERSTWO ROLNICTWA
i ROZWOJU WSI

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

INSTYTUT
EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI
ŻYWNOŚCIOWEJ

NR
14

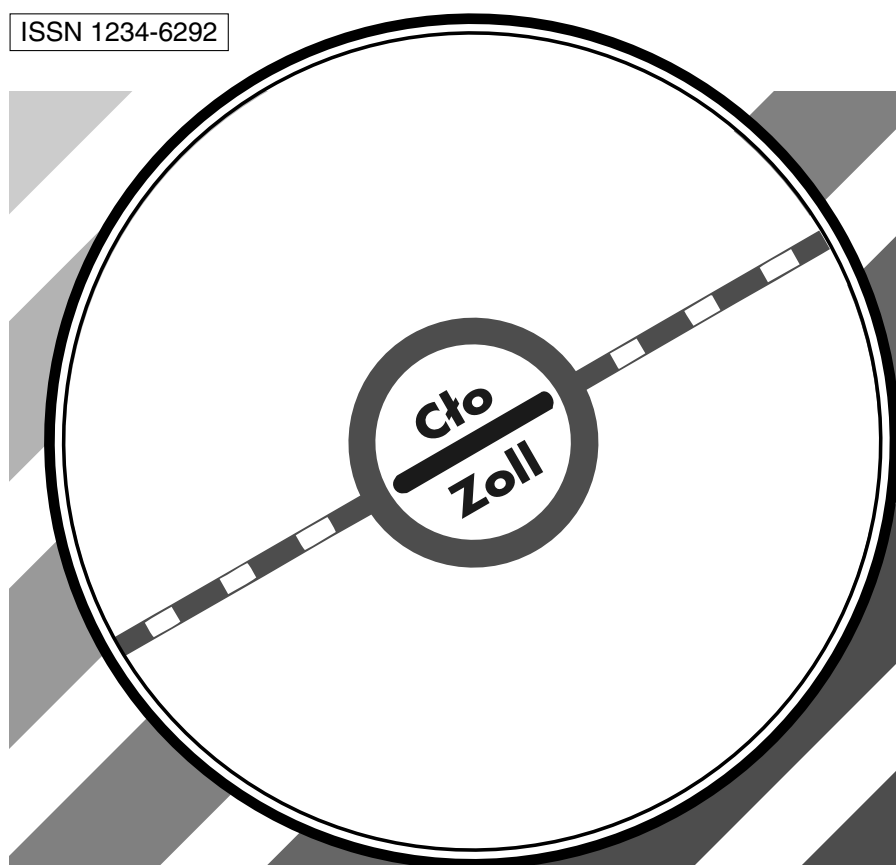
HANDEL ZAGRANICZNY PRODUKTAMI ROLNO-SPOŻYWCZYMI

stan i perspektywy

ISSN 1234-6292

**RAPORTY
RYNKOWE**

GRUDZIEŃ 2001

Raporty są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Ogólna ocena handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi – *J. Krzyżanowski, B. Nosecka*
- III. Stan i perspektywy handlu zagranicznego wybranymi produktami rolno-spożywczymi
 1. Zboża – *W. Łopaciuk*
 2. Produkty upraw oleistych – *W. Dzwonkowski*
 3. Cukier i przetwory – *P. Szajner*
 4. Ziemniaki i przetwory – *W. Dzwonkowski*
 5. Owoce i przetwory – *B. Nosecka*
 6. Warzywa i przetwory – *A. Bugała, B. Nosecka*
 7. Mleko i przetwory – *P. Szajner*
 8. Żywiec i mięso wołowe – *D. Rycombel*
 9. Wieprzowina – *D. Rycombel*
 10. Żywiec i mięso baranie – *D. Zawadzka*
 11. Żywiec i mięso końskie – *D. Zawadzka*
 12. Drób – *B. Nosecka*
- IV. Aneks

**Przy publikowaniu fragmentów raportu oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Raport przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: 827-36-64

AUTORZY:

dr hab. Julian Krzyżanowski
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 666

dr Bożena Nosecka
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 553

mgr Anna Bugała
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 440

mgr Wiesław Dzwonkowski
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 616

mgr inż. Wiesław Łopaciuk
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 719

mgr inż. Danuta Rycombel
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 553

mgr inż. Piotr Szajner
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 719

mgr Danuta Zawadzka
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 448

mgr inż. Tadeusz Żurawski
• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 514

Raport zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 04.12.2001 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Marian Brzóska (sekretarz), Tadeusz Chrościcki, Eugeniusz Gorzelak, Teresa Jabłońska-Urbaniak, Wojciech Józwiak,
Ryszard Kreft, Ewa Król-Pol, Jan Małkowski, Krzysztof Materko, Bożena Nowicka, Roman Urban, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejny raport wydany będzie w czerwcu 2002 r.

REASUMPCJA

W I połowie 2001 r. w wyniku większego przyrostu wartości eksportu niż importu poprawiło się ujemne saldo ogólnych obrotów towarowych, a także saldo w handlu zagranicznym produktami rolno-spożywczymi. Eksport produktów rolno-spożywczych zwiększył się w porównaniu z I połową 2000 r. o 212 mln USD, tj. o 19%, import o 173 mln USD (o 11%) a przewaga importu nad eksportem spadła o 39 mln USD i wyniosła 397 mln USD. Eksport zwiększył się mimo umocnienia złotego wobec walut obcych, a zwłaszcza walut europejskich. Wzrost eksportu, wymuszony był w dużym stopniu przez zmniejszone zapotrzebowanie rynku krajowego i realizowany był przy niższych niż w I połowie 2000 r. przeciętnych cenach sprzedaży.

W I połowie 2001 r. udział eksportu rolno-spożywczego w obrotach ogółem wzrósł do 7,6% wobec 7,5% w I połowie roku poprzedniego a importu w przywozie ogółem zwiększył się z 6,5 do 7,1% i były to jedne z najniższych wskaźników w ubiegłej dekadzie. Wzrósł z 4,9 do 5,6% udział ujemnego salda obrotów produktami rolno-spożywczymi w ogólnym saldzie obrotów towarowych, a w całym 2001 r. wskaźnik ten szacowany jest na ok. 5% wobec 3,1% w roku poprzednim i ok. 4% w latach 1998–1999. W 2001 r. wzrosło więc udział handlu rolno-spożywczego w generowaniu ujemnego salda obrotów, choć będzie on znacznie niższy w porównaniu z pierwszą połową minionej dekady.

W I połowie 2001 r. wyższy był w porównaniu z I połową roku poprzedniego eksport większości produktów rolno-spożywczych, a decydujące było tu, w wyniku dużej podaży krajowej i korzystnej koniunktury na rynkach światowych, zwiększenie wartości sprzedaży produktów mleczarskich (głównie mleka w proszku) oraz cukru. Duża podaż po zbiorach 2000 r., wpłynęła też na wzrost wartości sprzedaży warzyw i ziemniaków oraz ich przetworów. Wyższe były również wpływy z eksportu grzybów i ich przetworów, śrut i makuchów rzepakowych, mięsa drobiu, koni jak również kawy, herbaty, alkoholi i papierosów. Spośród liczących się

w eksporcie produktów niższe były jedynie wpływy z eksportu bydła, przetworów mięsnych, owoców świeżych i schłodzonych a także wyżej przetworzonych produktów upraw oleistych.

Na zwiększeniu importu rolno-spożywczego w I połowie 2001 r. wobec I połowy 2000 r. zaważył, wynikający z niskich zbiorów w 2000 r., wzrost wartości przywozu zbóż i ich przetworów, a także śrut i makuchów oraz owoców, warzyw, ryb i tytoniu. Zmniejszył się natomiast import mięsa czerwonego i jego przetworów (w następstwie wynikających z chorób zwierząt zakazów przywozu), produktów mleczarskich, kawy i herbaty (w rezultacie niskich cen w przywozie), przetworów owocowych, ziemniaków i ich przetworów, a także margaryn i nasion roślin oleistych.

W I połowie 2001 r. zwiększył się eksport do wszystkich (poza krajami EFTA) ugrupowań krajów, a największy był wzrost sprzedaży do Unii Europejskiej i krajów rozwijających się – odpowiednio o 88 i 64 mln USD. Udział krajów Wspólnoty w polskim eksporcie rolno-spożywczym utrzymał się na poziomie 46%, a krajów rozwijających się wzrósł z 9 do 12%. UE odzyskała czołową pozycję w polskim eksporcie rolno-spożywczym w 1998 r., po dwu latach dominacji w strukturze sprzedaży krajów b. ZSRR. W I połowie 2001 r. eksport do krajów b. ZSRR wzrósł o 40 mln USD a ich udział w polskim eksporcie obniżył się z 26 do 25%, udział krajów CEFTA spadł z 11 do 10% a pozostałych krajów rozwiniętych (łącznie z krajami EFTA) z 8 do 7%.

W I połowie 2001 r. zwiększył się także import z większości ugrupowań krajów (oprócz CEFTA), przy czym najbardziej, bo o 156 mln USD wzrósł przywóz z krajów Unii Europejskiej, a udział tego ugrupowania w polskim przywozie produktów rolno-spożywczych wzrósł w porównaniu z I połową 2000 r. o 5 punktów procentowych do 54%. Udział krajów EFTA zwiększył się z 4 do 5%, pozostałych krajów rozwiniętych utrzymał się na poziomie 5%, a krajów b. ZSRR – 4%. Spadł z 27 do 24% udział w polskim imporcie rolno-spożywczym krajów rozwijających się, a udział krajów CEFTA obniżył się z 11 do 8%.

W II połowie 2001 r. ujemne saldo obrotów w polskim handlu produktami rolno-spożywczymi obniżyć się może do 23 mln USD (wobec 97 mln w II połowie 2000 r.). Wynikało to będzie z większego spadku wydatków na import niż wpływów z eksportu. Na zmniejszeniu importu zaważy, wynikające z dobrych zbiorów w kraju obniżenie aż o 130 mln USD wartości przywozu ziarna zbóż. Mniejsze też będą wydatki na import produktów mleczarskich, wyrobów cukierniczych, olejów, margaryn, przetworów z ziemniaków, wieprzowiny, przetworów mięsnych, kawy, herbaty i ich przetworów. Wzrosło natomiast import śrut i makuchów, ziemniaków, warzyw, warzywnych przetworów i owoców południowych. O niewielkim spadku wpływów z eksportu zadecyduje zmniejszenie wpływów z eksportu produktów mleczarskich i cukru, a także owoców i ich przetworów, ziemniaków i ich przetworów oraz większości produktów mięsnych i bydła. Wyższe natomiast będą wpływy z eksportu zbóż i ich przetworów, produktów upraw oleistych (głównie nasion rzepaku), melasy, a także wołowiny, drobiu, koni i mięsa końskiego.

W II połowie 2001 r. ujemne saldo obrotów w polskim handlu produktami rolno-spożywczymi obniżyć się może do 23 mln USD (wobec 97 mln w II połowie 2000 r.). Wynikało to będzie z większego spadku wydatków na import niż wpływów z eksportu. Na zmniejszeniu importu zaważy, wynikające z dobrych zbiorów w kraju obniżenie aż o 130 mln USD wartości przywozu ziarna zbóż. Mniejsze też będą wydatki na import produktów mleczarskich, wyrobów cukierniczych, olejów, margaryn, przetworów z ziemniaków, wieprzowiny, przetworów mięsnych, kawy, herbaty i ich przetworów. Wzrosło natomiast import śrut i makuchów, ziemniaków, warzyw, warzywnych przetworów i owoców południowych. O niewielkim spadku wpływów z eksportu zadecyduje zmniejszenie wpływów z eksportu produktów mleczarskich i cukru, a także owoców i ich przetworów, ziemniaków i ich przetworów oraz większości produktów mięsnych i bydła. Wyższe natomiast będą wpływy z eksportu zbóż i ich przetworów, produktów upraw oleistych (głównie nasion rzepaku), melasy, a także wołowiny, drobiu, koni i mięsa końskiego.

W całym 2001 r., w wyniku większego przyrostu wartości eksportu niż im-

portu, ujemne saldo obrotów produktami rolno-spożywczymi zmniejszy się w porównaniu z rokiem poprzednim o ok. 133 mln USD i wyniesie ok. 420 mln USD. W skali roku najbardziej wzrośnie wartość eksportu produktów mleczarskich (głównie mleka w proszku) i produktów upraw oleistych. W eksporcie niższe będą przede wszystkim wpływy ze sprzedaży zwierząt żywych oraz owoców i ich przetworów. W imporcie największy będzie wzrost wydatków na przywóz śrut i makuchów, produktów ogrodniczych, ryb i ich przetworów oraz tytoniu, a największy będzie spadek wartości przywozu kawy, herbaty, kakao i przetworów tych produktów, zbóż i ich przetworów, produktów mleczarskich a także produktów mięsnych (wieprzowiny, konserw, wędlin).

W łącznych wpływach z eksportu rolno-spożywczego udział produktów mleczarskich zwiększy się z 9 do

10%, a produktów upraw oleistych z 2 do 4%. Natomiast spadnie z 18 do 16% udział owoców i ich przetworów (największej pozycji w polskim eksporcie rolno-spożywczym). Wpływy z eksportu cukru i jego przetworów stanowią będą 12% wartości sprzedaży wobec 13% w 2000 r., a udział mięsa i jego przetworów utrzyma się na poziomie 12%. W imporcie z 11% do 14% wzrośnie udział produktów upraw oleistych i z 17 do 18% udział owoców i ich przetworów. Ryby i ich przetwory stanowią będą 10% przywozu wobec 9% w 2000 r. Równocześnie obniży się z 11 do 10% udział kawy, herbaty i ich przetworów i z 10 do 8% udział zbóż i ich przetworów.

Według wstępnych prognoz ujemne saldo obrotów produktami rolno-spożywczymi będzie w I połowie 2002 r. o 82 mln USD niższe niż w I połowie roku poprzedniego i wyniesie ok. 315 mln USD. O poprawie salda obrotów zadecyduje obniżenie wy-

datków na import (głównie zbóż i ich przetworów). Natomiast wpływy z eksportu niewiele odbiegały będą od uzyskanych w I połowie 2001 r. W I połowie 2002 r. zarówno w imporcie jak i eksporcie kontynuowane będą tendencje zarysowane w pierwszej połowie sezonu 2001/02. Wzrostowi eksportu sprzyjać będzie zwiększenie o 10% kwot preferencyjnych w eksporcie do UE przewidziane w ramach umowy o liberalizacji wzajemnych obrotów i uruchomienie kontyngentów w eksporcie mięsa czerwonego i jego przetworów. Z drugiej strony zwiększą się także kwoty preferencyjne w imporcie z UE. Wzrostowi importu nie będzie sprzyjać utrzymanie podziału na kwartały kontyngentów celnych i ustalenie maksymalnych ilości przywozu w ramach pozwoleń przywozu. Ponadto od 2001 r. (aż do nowych ustaleń WTO) pozostają na poziomie z 2000 r. kwoty dostępu do rynku, w ramach których stosowane są cła preferencyjne.

SUMMARY

Reflecting higher increase in the value of exports than the value of imports the negative overall balance of foreign trade as well as the trade in agri-food products improved in the first half of the year 2001. As compared to the first half of the year 2000, exports of agri-food products increased by 212 mill USD or 19% while imports increased by 173 mill USD or by 11%. Therefore the excess of imports over exports declined by 39 mill USD to 397 mill USD. The exports increased despite stronger position of Polish currency versus foreign currencies, particularly European ones. The rise in exports was caused mainly by reduced demand on domestic market and was conducted at lower prices than in the first half of the year 2000.

The contribution of agri-food exports in total exports in the first half of the year 2001 increased to 7,6% versus 7,5% a year ago. Simultaneously the share of agri-food imports in total imports increased from 6,5 to 7,1%, which was one of the lowest figures recorded in the previous decade. The contribution of negative balance of trade in agri-food products in overall deficit of foreign trade increased from 4,9 to 5,6%. In the whole year 2001 this figure is estimated at 5% versus 3,1% in the previous year and about 4% recorded over the period of 1998–99. Thus the contribution of agri-food trade in the creation of negative balance of trade in the year 2001 will increase but the figure would be significantly lower than in the first half of the 90's.

The exports of majority of agri-food products in the first half of the year 2001 were higher than a year ago. The key factors in this respect were abundant domestic supplies and favourable situation on the world markets causing increase in the value of exports of dairy products (mainly SMP) and sugar. Abundant supplies after the crops induced increase in the export value of vegetable and potatoes and potato products. The value of on exports of fungus and their preparations, rape meal and pellets, poultry meat, horses, coffee, tea, alcoholic beverages and cigarettes also increased. As regards other major exportable commodities, decline in

the value of exports was observed only in case of live cattle, meat preparations, fresh and chilled fruits and also processed products of oil crops.

The increase in agri-food imports in the first half of the year 2001 resulted from low crops in the year 2000 that induced a rise in imports grains and grain products, pellets and also fruits, fish and tobacco. On the other hand the imports of red meats and preparations (due to restriction on imports), dairy products, coffee and tea (low import prices), processed fruits, potatoes and potato products and also margarine and oilseeds were subject to a decrease.

In the first half of the year 2001 the exports to all country groups (except of CEFTA) increased. The highest increase of exports was observed in case the EU and developing countries – respectively by 88 and 64 mill USD. The contribution of the EU in Polish agri-food exports reminded unchanged at 46%, while in case of developing countries the proportion increase from 9 to 12%. Following 2 years of FSU domination, in 1998 the EU regained leading position in Polish agri-food exports. Polish exports to FSU in the first half of the year 2001 increased by 40 mill USD but their contribution declined from 26 to 24%. Respectively the share of CEFTA declined from 11 to 10%. In case of other developed countries (including EFTA), the proportion declined from 8 to 7%.

The imports of agri-food products from majority of country groups (excluding CEFTA) increased. The highest increase concerned the EU. The EU share in Polish agri-food imports increase by 5 percentage points as compared to the first half of the year 2000 and reached 55%. The contribution of EFTA countries increased from 4 to 5%, while in case of other developed countries and FSU the figures reminded unchanged at 5 and 4% respectively. The contribution of CEFTA and developing countries in Polish agri-food imports declined from 27 to 24% and from 11 to 8% respectively.

The rise in exports than in imports resulted in an improvement of the ba-

lance of trade with FSU by 37 mill USD. The balance of trade with CEFTA and developing countries also improved from –46 to –7 mill USD and from –319 to –261 mill USD. On the other hand the negative balance of trade in agri-food products with EFTA and the EU declined by 27 and 68 mill USD. The decline of the balance with the EU resulted mainly from market fundamentals (supply and demand) relations in Poland and the EU. However it may indicate that the EU had advantage over Poland arising from liberalisation agreement binding since the 1st January 2001.

The negative balance of Polish trade in agri-food products in the second half of the year 2001 may decline to 23 mill USD versus 97 mill USD in the second half of the previous year. This would result mainly from greater reduction in the expenditure on imports than the revenue on exports. The decline in imports will be caused by a reduction of the value of imported grains by 130 mill USD. The expenditure on imports of dairy products, sugar products, oils, margarine, potato products, pork, meat preparations, coffee, tea is also expected to decline. On the other hand the imports of oil meals, pellets, potatoes, vegetables, vegetable products and fruits and majority of meat products and live cattle is likely to increase. Regarding exports, the revenue is expected to rise in case of grains and grain products, oilseeds, molasses, beef, poultry, horsemeat and live horses.

Reflecting greater increase in export revenue than the increase in import expenditure the negative balance of trade in agri-food products in the year 2001 is forecast to improve by about 133 mill USD and total circa 420 mill USD. The higher increase in the export value is forecast for dairy products (mainly SMP) and oilseed products. A decline is expected in case of exports of live animals, fruits and fruit products. The highest increase in import expenditure is forecast for oil meals and pellets, horticultural products, fish and fish products and tobacco. On the other hand the highest growth of the value is expected in case of imports of coffee, tea, co-

coa, grains and grain products, dairy products and meat products (pork, canned meat, meat cured meat).

Regarding the structure of total revenue on the exports of agri-food products, the share of dairy products and oilseeds will increase from 9 to 10%, and from 2 to 4% respectively. The contribution of fruits and fruit products is expected to decline from 18 to 16% (leading position in Polish exports). The revenue on exports of sugar and sugar products will contribute 12% versus 13% in the year 2000. The share of meat and meat preparations is expected to remain unchanged at 12%. The share of expenditure on the imports of oilseed and fruits and fruit products will increase from 11 to 14% and from 17 to 18% respec-

tively. Fish and fish products will contribute 10% of the value of imports versus 9% in the year 2000. Simultaneously the share of coffee and tea is expected to decline from 11 to 10%. Similarly the contribution of grains and grain products is to shrink from 10 to 8%.

According to preliminary forecast the negative balance of Polish trade in agri-food products in the first half of the year 2002 is expected to improve by 82 mill USD and total about 315 mill USD. The improvement will result from reduction of the expenditure import (mainly grain and grain products). On the other hand the revenue o exports will remain close to the level observed in the first half of the year 2001. Trends observed in exports and

imports during the first half of the 2000/01 season will be continued also in the first half of the year 2002. The rise in exports will be supported by increase by 10% of preferential quotas in trade with the EU as stated in the agreement on mutual liberalisation of trade and quotas for the exports of red meat and meat preparations. On the other hand, preferential quotas in imports from the EU will also be increased. Such factors as quarterly allocation of custom quotas and setting upper level for the products subject to import licensing (per a single licence) will hamper the development of imports. Moreover, since the year 2001, minimum access quotas for which preferential duties are imposed, remain at the level set for the year 2000 until new WTO bindings are agreed.